Elisabeth Arnolds grundlovstale

Taler
Elisabeth Arnold
Medlem af den danske delegation i Europarådets Parlamentariske Forsamling

Dato
5. juni 2004

Sted
Glasmuseet, Ebeltoft

Demokratiet har i de seneste 15 år gået sin sejrsgang i Verden, først og fremmest gennem Europa. For præcis en måned siden blev otte nye demokratier fra Øst- og Centraleuropa optaget i det europæiske samarbejde, og om en uge går vi til parlamentsvalg til det nu udvidede Europaparlament.

Demokratiet har gået sin sejrsgang, javel. For det har aldrig før været så udbredt. Men demokratiet er ikke desto mindre i krise, for det har aldrig været så svagt funderet. Hvordan vil vi ellers forklare, at højst halvdelen af de danske vælgere vil stemme på næste søndag, og at en stor del af dem, der agter at stemme, er totalt i vildrede om, hvilken kandidat eller hvilken liste, de vil stemme på. Politikere, der har arbejdet i 5 – 10 år i parlamentet, er stort set ukendte i offentligheden.

I resten af EU ser det lige så dystert ud. Overalt meldes der om lav interesse for valgkampen, politikerne taler for halvtomme forsamlingssale, aviserne henviser EU-stoffet til nederst side 10, og de emner, der kan skabe overskrifter er dem, der handler om interne partistridigheder, misbrug af rejsepenge og om fraværsprocenter. Kort sagt: Ikke noget, der løfter den politiske debat op over mudderkastningsniveauet. Ikke noget, der fortæller om at skabe en fælles fremtid for Europæerne, om en fremtid uden krig og ødelæggelse, en fremtid med gensidig respekt og anerkendelse, en fremtid hvor Europa kan vise verden, at lande kan samarbejde i værdighed og på demokratiets grund.

Den vision er forsvundet fra dagsordenen til det valg, der afholdes om godt en uge.

Så dårlige vilkår har demokratiet, at visionerne forsvinder, ligegyldigheden tager over og befolkningerne trækker på skuldrene.

Det er en tendens, vi ikke blot oplever i forbindelse med dette EU-parlamentsvalg. Også i de nye demokratier i Øst- og Centraleuropa er der tegn på, at begejstringen for demokratiet efter kun få års funktion er kølnet kraftigt. Ja, der er endog lande i Europa, hvor dele af befolkningen synes, at tingene var bedre under kommunismen. Trygheden og forudsigeligheden i det gamle, stivnede system foretrækkes fremfor den usikkerhed og risiko, som flerpartisystemer, valgfrihed og åben debat giver. Dødens vished fremfor livets risiko.

Demokratiet trænger til vitaminer, hvis det skal overleve som en reel livs- og samfundsmodel. Og de vitaminer skal vi alle være med til at levere, i form af den samfundsdebat, der kun kan udfolde sig frit i et land, hvor ytringsfriheden ikke er truet, og hvor folkevalgte ikke risikerer andet end at miste deres mandat ved næste valg.

Om en uges tid skal 1-2 årgange nye vælgere stemme for første gang. Hvad har vi

gjort for at forberede dem til et liv med demokrati? Hvordan kan vi tillade os at bebrejde f.eks. polakker og slovenere, at de har lave stemmeprocenter og stor uvidenhed om politik, når vi efter alt at dømme står i præcis den samme suppedas? Vi har gennem skoleforløbet indprentet alle elever, at Danmark har demokrati, og at demokrati er godt. Punktum. Men vi har forsømt et par ting:

- Demokratiet er besværligt: Demokrati kræver tid, diskussion, overbærenhed, tålmodighed, selvbeherskelse og kompromisser. Resultater leveres ikke på kommando. Politikere er mennesker, ikke maskiner.

- Demokratiet lever af de aktive: Det er ikke gjort med at stemme på valgdagen. Demokratiet næres ved og holdes i vækst af dem, der deltager i Grundlovsmøderne (!), der hænger plakater op til valgene, der skriver læserbreve, og der bliver opstillet på listerne og er til rådighed for et politisk tillidshverv. Uden de aktive folk, der vil bruge aftener og weekender på ulønnet partiarbejde, mister demokratiet sin legitimitet. Så bliver folkestyre til glat professionalisme og spin-doktori.

- Demokratiet skal hvile på et klart værdigrundlag. I Danmark har vi den grundlov, hvis fødselsdag vi fejrer i dag, og den er ombølget af megen nostalgi, fordi den er gammel. Men den indeholder stadig de principper, der gør det muligt at opbygge et civiliseret samfund ud af fem mio. individer.

Vi skal altså huske at fortælle de nye vælgere, at:

- Demokrati er besværligt: Tilpas forventningerne!

- Demokrati kræver engagement: Hvad gør du selv?

- Demokrati er civilisation: Læs grundloven!

DEMOKRATI ER BESVÆRLIGT. TILPAS FORVENTNINGERNE!

De nye europæiske demokratier har prøvet det lige for nylig. Forventningerne var store, og optimismen i top, da de første valg løb af stabelen i begyndelsen af halvfemserne. Nu efter fire – fem valg er der sket dramatiske udskiftninger. Partier er gået under, nye dannet. Regeringer er gået af, nye udnævnt. Den desillusion, der næsten uundgåeligt må bemægtige sig de mange menige vælgere, er et demokratisk problem. Det er vores pligt, som gamle, erfarne demokrater, at opmuntre landenes befolkninger til at holde fast i demokratiet. Der er – trods alt – ikke noget bedre system. Men alle de valgte, som præsenteres for de tårnhøje forventninger, er jo mennesker og ikke troldmænd/-kvinder. De kan ikke levere mirakler. Selv om de faktisk HAR leveret utrolige fremskridt på kort tid.

Vor bedste mulighed for at holde de nye demokratier på kursen, er at tage godt

imod dem i EU. Det er det eneste forpligtende internationale samarbejde, der bygger på at alle deltagerlandene er fungerende demokratier. Alle landenes regeringer kan komme ud for stormvejr, blive væltet, gå af. Alle landenes parlamenter kan skifte sammensætning ved næste valg, blive mudret, rodet, stridbart eller et mønster på godt samarbejde. Og alle landene skal overbevise deres borgere om, at samarbejde er bedre end isolation, at nabolandene er medspillere og ikke modspillere. De demokratiske grundvilkår er ens for os alle, både nye og gamle demokratier. Både erfarne og nye vælgere.

DEMOKRATI ER ENGAGEMENT. HVAD GØR DU SELV?

Det Radikale Venstre er begunstiget af gode meningsmålinger. Men hvad bedre er: Vi får også mange nye medlemmer. Det er en stor glæde, at der er mennesker, der helt frivilligt både vil betale kontingent og bruge af deres sparsomme fritid på politisk græsrodsarbejde. Og hvad får de så ud af det? Ja, de kan være sikre på at få mange spændende diskussioner om politik og om Danmarks og verdens indretning. Mange af de diskussioner kan udmunde i konkrete forslag til partiets førte politik. Men de aktive medlemmer kan også være med til at bestemme, hvem der kommer til at stå på stemmesedlen ved næste valg. De navne kommer jo ikke ud af ingenting. De navne placeres på stemmesedlen, fordi der er mennesker, der ønsker nogen bragt i spil som kommende politikere, og fordi der er tiltro og tillid mellem den opstillede og de medlemmer, der opstiller dem. I vores land er der desværre kun meget få (under 5 %) af vælgerne, der er aktive i den proces. Det betyder, at kun en meget lille personkreds er med til at bestemme, hvem der overhovedet kommer i betragtning til valgene. Det er et demokratisk problem: Hvis de passive virkelig vidste, hvor få personer, der skal til for at få en person opstillet til kommune-, EU- eller folketingsvalg, ja, så ville de øjeblikkelig melde sig under fanerne. Tænk at overlade så meget indflydelse til så få!

DEMOKRATI ER CIVILISATION. LÆS GRUNDLOVEN – hvis du kan …

Hvad handler det hele egentlig om? Hvorfor har vi valg, og hvorfor skal vi have pressefrihed og religionsfrihed? Det mest oplagte svar til den spørgende førstegangsvælger er: Læs grundloven. Der finder du svaret på dine spørgsmål. Ja, gid det var så vel.

Vores grundlov er gammel, men indeholder de fundamentale elementer for et demokrati: Pressefrihed, trosfrihed, mindretalsbeskyttelse, adskillelse af den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt, som det er rygraden i alle demokratier.

For at indføre alle nye førstegangsvælgere i demokratiets grundregler, burde vi tilsende alle danskere et eksemplar af grundloven på deres 18 års fødselsdag. Det vil koste under 5 mio. om året. Ikke meget på et statsbudget på over 400 mia. Ideen, der hermed er præsenteret som en introduktion til det demokratiske voksenliv, vil vi forsøge at få vedtaget på Christiansborg. Men vi vil samtidig foreslå, at der følger en læsevejledning med, for den gamle danske grundlov er ikke let at forstå for nutidens unge. Vi ved det, for sidste år blev der kåret tre unge vinderhold i en konkurrence om en ny grundlov. Et af vinderholdene, en gymnasieklasse fra Skive, skrev bl.a. i sin besvarelse: ”Grundloven er ikke særlig læservenlig, inspirerende eller aktiverende. Den giver kun i ringe grad udtryk for de grundlæggende principper og værdier, det danske samfund bygger på. Indholdet er på flere punkter vildledende i forhold til den danske virkelighed … Afsnittet om menneskerettigheder lever ikke op til de internationale standarder, som Danmark har skrevet under på …” Det er bedømmelsen fra en gruppe unge mennesker, der står lige på tærskelen til valgretten.

Det Radikale Venstre synes, at det bedste, vi kan gøre for disse nye vælgere, er at arbejde for en god, moderne grundlov i stedet for den kære gamle, men ulæselige, vi har i dag. Indtil dette er opnået, må vi klare forståelsesproblemerne med at sørge for, at den gamle tekst forsynes med forklarende kommentarer, så også nye læsere kan følge med.

Vi vil hævde, at det er et demokratisk problem i sig selv, at landets ungdom ikke forstår grundloven. I andre lande ændrer og moderniserer man jævnligt forfatningen. Men i Danmark viger vi tilbage fra det, i en misforstået ærbødighed for teksten. Vi glemmer, at det er menneskeværk og ikke guddommelige bud hugget i granit og båret ned fra Sinai bjerg. De guddommelige bud kan ikke ændres, men det kan Danmarks grundlov godt. Det er trods alt menneskeværk.

DEMOKRATIET LEVER – MEN HAR DET IKKE GODT

Vi står kun 8 dage fra det næste demokratiske valg. Et valg, der vil knytte politikere fra 25 europæiske lande sammen i et fælles arbejde for fremgang for deres kontinent. Stemmeprocenten vil blive pinligt lav. Både i gamle og nye medlemslande. Mange føler, at dette valg er uvedkommende og fjernt.

Kun få er aktive i det politiske arbejde. Mindre end 5 % af vælgerkorpset bruger tid og kræfter på at holde liv i folkestyret, og holde det fri af professionalisering

og spindoktori. De få aktive bestemmer, hvem de mange passive kan stemme på.

De mange førstegangsvælgere, der har mulighed for at gå til stemmeurnerne næste søndag, er dårligt hjulpet. Vi giver dem ikke de bedste muligheder for at udvikle sig til gode, aktive demokrater, for de forstår simpelthen ikke, hvad der står i grundloven. For at forstå det, må de have en læsevejledning ved hånden. Vi foreslår, at vi udsender grundlov og læsevejledning til alle, der fremover passerer 18-års fødselsdagen. Og så vil ønsket om en ny og moderne grundlov efterhånden vokse sig så stærkt, at det bliver uafviseligt.

Det ser vi frem til.

GOD GRUNDLOVSFEST !

Tags
EU, Grundlovstale, Radikale Venstre

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/elisabeth-arnolds-grundlovstale-2004